

ZAVIČAJ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 45, godina XXIII
maj, 2018. [str. 115-122]

© Monos 2018

Likovi zavičaja: Esad Tihić – vojni historičar, koautor monografije „Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji“

Prof. dr. Omer Hamzić

Esad, Tihić, pukovnik pukovnik JNA, profesor historije, rođen je 1925. godine u Bosanskom Šamcu. Filozofski fakultet, Odsjek-historija, završio je u Beogradu. Više od 30 godina radio je u Vojnoizdavačkom zavodu, pretežno na pripremi i izdavanju djela iz istorije narodnooslobodilačkog rata i drugih istorijskih perioda. Bio je redaktor ili urednik preko 30 knjiga i edicija Objavio je veći broj historiografskih radova te nekoliko historijskih monografija. Autor podsjeća na ovog skoro već zaboravljenog vojnog historičara, jednog od dvojice autora monografije „Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji“, govori o koautorskoj saradnji na tom projektu, sa nizom zanimljivih detalja iz te saradnje. U prilogu ovog rada po prvi puta se objavljuje cjelovit spisak objavljenih knjiga i historiografskih radova Esada Tihića (sa izuzetkom dva manja članka)

Ključne riječi: Esad Tihić, Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji, Bosanski Šamac, Gračanica

Esad Tihić nije od ovih Tihića gračaničkih, već je od Tihića šamačkih. I jedni i drugi su negdje od Užica iz Srbije, pa su tako dalji rođaci. To su oni koje su tamošnji Srbi protjerali šezdesetih godina 19. stoljeća, čisteći svoju zemlju od nekrsta, nakon što su ustancima, ratovima i nasiljem raskrstili sa Osmanlijama. Za prihvat tih muhadžira u Bosni, osmanska vlast sagradi tri potpuno nova naselja na obali Save: Brezovo Polje, Donju i Gornju Aziziju (po sultanu Abdul Azizu). Naselja ostadoše i kad Osmanlije iz Bosne nestadoše, samo što dvije

Azizije promijeniše imena: Donja postade Orašje, a Gornja Bosanski Šamac (i tako ostade sve dok joj Srbi, nakon posljednjeg rata i Dejtona ne ukinuše i bosanski prefiks, protjerujući sve što je bosansko sa prostora svoga entiteta Republika Srpska.

Za neke od užičkih Tihića, pa i za gračaničke, Gornja Azizija bila je samo prolazna stanica. Veći broj, ipak, ostade trajno na obalama Save... Ubrzo izgradiše svoje domove, izrodiše djecu, podigoše šamačku čaršiju, u kojoj su manje više mirno živjeli sve do 1992. godine, kada ih u muhadžirluk ponovo otjeraše Srbi... Ne zna se koliko ih je zauvijek ostalo u nekim novim dalekim azizijama. Poslije 1995., počeli su se masovnije vraćati u svoj rodni grad na Savi, koji voljom srpske vlasti, kao što rekosmo više ni službeno nije Bosanski.

Ne znam jesu li ove opaske baš prikladne u uvodu ove priče. Jednostavno, imao sam potrebu da to napišem. Tek, onako da se zna...

Esada Tihića, ne spominjem u ovoj rubrici ni radi šamačkih, a ni radi gračaničkih Tihića, oni su tek samo daleki rod. Pišem o njemu zato što se ovaj Šamčanin tačno prije 30 godina na najbolji način „upisao“ u Gračanlije. Promocija knjige „Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji“ svečano je obavljena 6. aprila 1988. godine. To je, nažalost, i danas jedini sintetski prikaz historije ovoga grada i njegove okoline.¹ Kao koautor na toj knjizi, pouzdano tvrdim da je Esad Tihić, kao iskusniji istraživač i vođa autorskog tima, najzaslužniji što je uopće izašla. Bez pretjerivanja, da ga nije bilo (ili da se nije prihvatio tog posla), Gračanica nikada ne bi dobila svoju monografiju. Pokušavali su i veći i

stručniji i pozvaniji od njega da to naprave. Nisu uspjeli...Kako je sve to davno palo u zaborav, ja sam se odlučio, a i red je, da na tridesetu godišnjicu izlaska spomenute knjige ovog „negračanliju“ uvrstim u seriju likova mog (našeg) gračaničkog zavičaja.

* * *

Esad Tihić, sin Sulejmana i Hatidže Zaimović, rođen 3. 2. 1925. u Bosanskom Šamcu, gdje je završio osnovnu školu, a zatim školovanje nastavio kao stipendista „Gajreta“ i pitomac „Narodne uzdanice“ u srednjoj građanskoj školi u Tuzli, odakle je, kao pripadnik skojevske đacke grupe, poslije prvog oslobođenja Tuzle, 2. 10. 1943. godine, stupio u partizanske redove. Kao srednjoškolac, bio je aktivan član SKOJ-a, jedno vrijeme i sekretar jednog od dva skojevska aktiva u Internatu „Narodna uzdanica“ u Tuzli.² Sekretar drugog u to vrijeme bio je Arif Tanović.³ Od osnivanja 1941., pa do odlaska u partizane bio je i član Hrvatsko-muslimanskog kulturnog društva „Zmaj od Bosne“ u svom rodnom Bosanskom Šamcu.⁴

Nakon završetka Drugog svjetskog rata, dozavršivši gimnazijsko školovanje, nastavio je vojnu karijeru u redovima JNA. U međuvremenu, završio je i Filozofski fakultet, Odsjek za istoriju u Beogradu. U činu pukovnika JNA, više od 30 godina radio je u Vojnoizdavačkom zavodu, pretežno na pripremi i izdavanju djela iz historije narodnooslobodilačkog rata, najviše na uređivanju edicija značajnijih partizanskih jedinica. I nakon odlaska u mirovinu, nastavio je da se aktivno bavi naučno-istraživačkim radom. Sa nastupanjem velikih kriza, u predvečerje raspada socijalističke Jugoslavije, kao vojni

1 Edin Šaković, Gračanica – od zaborava čaršija, *Gračanički glasnik*, 2008., br. 26/13, str. 6 – 12;

2 Dušan Duka Vasić, Kako smo se snalazili u radu, *Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji II*, Odbor za Ediciju „Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji“ i Izdavačka grafička i trgovačka radna organizacija „Graficar“, OOUR-a Tuzla, Tuzla 1984., 816

3 Neda Kerec – Vilović, Ideološko uzdizanje i aktivnost članova SKOJ-a, *Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji II*, Odbor za Ediciju „Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji“ i Izdavačka grafička i trgovačka radna organizacija „Graficar“, OOUR-a Tuzla, Tuzla 1984., 1036

4 Nikša Nezirović, *Monografija Bosanskog Šamca (od najstarijih vremena do 1945.)*, „Kula“ Šamac, 2011., 344

Slika Esada Tihića u listu "4. juli", br. 759, 4. 1. 1977. godine

penzioner, 1990. godine, trajno je preselio iz Beograda u Sarajevo, gdje je čitavo vrijeme rata dijelio sudbinu žitelja opkoljenog grada.

Bio je sjajan redaktor i urednik više od 30 knjiga i monografija, član mnogih redakcija i redakcionih odbora za brojne historijske monografije i druge izdavačke projekte. Autor je većeg broja historiografskih radova, te nekoliko značajnih knjiga i monografija, među kojima i gračaničke (vidi spisak u prilogu). Kao istraživač i naučni radnik, ispoljavao je nevjerojatnu upornost na prikupljanju i kritici historijskih izvora, posebno usmenih kazivanja, opterećenih subjektivnošću, nervirao ga je uopšten govor, opterećen frazama... Kao plemenit i blag čovjek, vedrog duha i optimizma, bio je omiljen u društvu, na druženjima i sijelima. Njegovi najbliži prijatelji, dali su mu nadimak „Tica“.⁵

Za učešće u antifašističkoj borbi i svoj višedecenijski rad dobio je brojna visoka prizna-

nja, nekoliko ordena, među kojima se ističe Orden Republike sa srebrnim vijencem.

* * *

Imao sam sreću i čast da mu budem prvi saradnik i koautor na toj prvoj, što ne reći, bez ikakve pretencioznosti, ozbiljnoj gračaničkoj historijskoj knjizi. Napisao je ovaj Tihić još nekoliko vrijednih knjiga, pa je po tome mogao davno imati i više zavičaja. Iako je u nekim svojim poznim godinama (zahvaljujući podršci i pomoći svog mnogo poznatijeg zemljaka i bližeg rođaka Sulejmana Tihića), pripremio i ođstampao historijsku monografiju i o svom rodnom Bosanskom Šamcu, ipak, na osnovu beskrajnih druženja s njim, pouzdano svjedočim da mu je Gračanica bila uvijek nešto posebno, ne samo kao autoru knjige o Gračanici, historičaru i istraživaču, već i zato, kako je govorio, što je u njoj, kad god bi došao, osjećao neki poseban miris bosanske čaršije. Premda u vrijeme tih druženja, iskreno govoreći, nisam baš najbolje shvaćao šta to znači, vjerovao sam mu kad je govorio da takvih čaršija u Bosni, nažalost, nema puno. Živio je i radio dugi niz godina u Beogradu, u velikom gradu, odakle je možda lakše prepoznavao osobenosti manjih čaršija, bosanskih posebno, a možda ga je, kao i mnoge druge, „drmala“ nostalgija za Bosnom i za rodnim krajem... Tek, za vrijeme svojih kraćih ili dužih boravaka u Gračanici, dok smo istraživali teren i radili na spomenutoj knjizi, tražio je uvijek da mu se obezbijedi soba za spavanje u gradskom hotelu u centru Gračanice, nikako u nekadašnjem motelu, na samom ulazu u grad, koji smo mu nudili zato što su uslovi smještaja u njemu bili mnogo bolji, može se reći prava ekskluziva u odnosu na stari, tada dosta ohrdani hotel „Park“ u samom gradu. Insistirao je: „Hoću u čaršiju, nek su lošiji uslovi smještaja.“ Istražujući i radeći na spomenutoj knjizi, u periodu od 1985. do 1988. godine, stekao je u Gračanici

5 Omer Hamzić, Umro historičar Esad Tihić, koautor monografije „Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji“, Listovi gračaničkog kalendara, *Gračanički glasnik*, 2010., br. 29/15, str. 195 – 208;

brojne prijatelje i poštovaoce, među ostalim, Rizu Sumana, Dževada Sarajlića, Lazu Stevanovića, Ešrefa Ćurića, Hasana Berberovića, Damjana Blagojevića i dr.

* * *

Upoznao sam ga dok sam zajedno sa Ešrefom Ćurićem radio na prigodnoj knjižici pod naslovom „Biljezi slobode“ (o partizanskim spomenicima na području općine Gračanica), koju je recenzirao, napisao predgovor i promovisao je u prepunoj Sali Medrese (tada Doma kulture), 1985. godine. Na uobičajenom sijelu poslije te promocije, „drugovi iz Komiteta“ i općinskog Subnora (Boračke organizacija), među kojima su bili i neki od spomenutih, iskoristili su priliku da popričaju, odnosno da nastave ranije razgovore i privole ga da se ozbiljno angažuje oko istraživanja i pisanja monografije o Gračanici u Drugom svjetskom ratu i to što prije to bolje, jer su takve publikacije već odavno imale mnoge općine i gradovi. Na tom sijelu, shvatio sam da su ga pokušavali angažovati i ranije, ali da konkretnog dogovora nije bilo ni na pomolu. Znao sam da je bio već afirmisan i iskusan istraživač i autor već nekoliko knjiga, zapaženih radova sa tematikom iz Drugog svjetskog rata i da je jako angažovan i prezačet na sličnim projektima. To je i bio jedan od razloga što se ustezao da prihvati rad na monografiji Gračanice. Drugi razlog, koji će mi tek kasnije i sam otkriti bio je mnogo ozbiljniji. Znao je da je Gračanica mnogo „kličaviji teren“ za istraživanje tematike Drugog svjetskog rata u odnosu na neka druga mjesta zato što je nosila hipoteku „ustaškog mjesta“ nasuprot ustaničkog Ozrena kojeg je već bio na svoj način opisao i „ovjekovječio“ Todor Vujasinović u svojoj memoarskoj knjizi „Ozrenski partizanski odred“. Kasnije ću shvatiti da je to i bio glavni razlog što se gračanička knjiga „iz NOB-a i revolucije nije ni mogla pojaviti ranije i što je nekoliko takvih pokušaja propalo. U jednom pokušaju trebalo je da se angažuje i Derviš Sušić. Očigledno, za

takvu historiju nije u pitanju bila samo nedovoljna vremenska distanca.

* * *

Esad Tihić je uistinu bio ozbiljan vojni istraživač, i nije želio da se upušta ni u kakve improvizacije i „natezanja vrljike“, kako je govorio. Znao je da je u Gračanici tokom rata bila dosta komplikovana politička situacija, za čije raspetljavanje nije bilo dovoljno dostupnih i pouzdanih izvora... Sa izjavama, usmenim kazivanjima i sjećanjima učesnika rata (uglavnom na partizanskoj strani) nije imao baš najbolja iskustva. Ipak, na nagovor, prije bih rekao zamolbu, nekoliko svojih ratnih drugova, posebno trojice Gračanlija iz Prve proleterske brigade – generala JNA Ekrema Durića i dvojice pukovnika – Hajrudina Mehinagića i Salih Osmanbegovića, koje je jako cijenio, nedugo poslije pomenute promocije, konačno je prihvatio ponudu da istraži i napiše historijsku monografiju o Gračanici u Drugom svjetskom ratu. U međuvremenu, tokom tih razgovora pitao me je da li bih pristao da se sa njim angažujem na toj knjizi kao koautor. Bio sam prijatno iznenađen, mogu reći i počašćen ponudom koja se, naprosto, ne odbija. To sam shvatio kao izazov, ali i izraz velikog povjerenja koje mi je ukazivao jedan iskusan i već afirmisani istraživač i historičar od kojeg sam imao toliko toga naučiti. Naravno, u okviru toga aranžmana on je bio u mogućnosti da bira sebi saradnika i koautora ili da sam uradi taj posao. Odlučio se za mene, pošto se, kako mi je kasnije rekao, uvjerio, čitajući neke moje dotadašnje tekstove, da bih mu mogao biti „dobar na tom zadatku“.

Nakon mog pristanka, potpisali smo autorske ugovore, obavili ostale uobičajene formalnosti i negdje početkom 1986. godine „krenuli u posao“. Premda su nam „poslodavci iz Komiteta“ postavili čvrste rokove, on ih je ipak, smatrao orijentacionim. Kao i svi ljudi „od tog posla“, nije volio nikakvu „stisku s vremenom“. „Brzina je glavni neprijatelj u ovom poslu“, govorio je, vadeći se pomalo

i na godine, starost itd. Nikad se ne zna na šta se sve u jednom ozbiljnom istraživanju može naići. Pozitivno je bilo to što nam se „poslodavci“ nisu „miješali u posao“. To sam iskoristio pa sam svome koautoru, kao starijem i mnogo iskusnijem istraživaču, predložio da koncept gračaničke ratne monografije postavimo malo drugačije u odnosu na već izašle slične knjige, sa poprilično ustaljenom šemom: uvodni dio je obrađivao predratni revolucionarni i komunistički pokret, glavni dio narodnooslobodilački partizanski rat i revoluciju. Kako se radilo o prvoj ozbiljnijoj knjizi o Gračanici i njejoj okolini, smatrao sam da bi bilo korisno da se baš u tom njenom uvodnom ili prvom dijelu šire obradi (sintetizira) starija prošlost Gračanice – od najstarijih vremena do Drugog svjetskog rata, držeći se standardne historijske periodizacije. Za razliku od mene, Tihić je bio svjestan da nam to komplikuje i osložnjava posao i da ni jedan od nas nije stručan za stariju prošlost, pogotovo lokalnu, ali je ipak prihvatio moj prijedlog, pa smo odlučili, bez obzira što to od nas „poslodavci“ nisu tražili, – da obradimo i te prethodne periode, makar koncizno i na osnovu do tada poznatih izvora i literature.

Kao i u svakom timskom radu, pa i u ko-autorskim aranžmanima, bez obzira kako se prethodno isplaniralo, u praksi se, po pravilu, pojavljuju različiti problemi i poteškoće. U našem slučaju dodatni je problem bio u tome što je Tihić živio u Beogradu, a ja u Gračanici i što nije bilo uslova da se češće sastajemo i zajednički rešavamo određena istraživačka pitanja i probleme. Za kontakte smo imali na raspolaganju jedino običan telefon i pismo putem pošte. Niko u to vrijeme nije mogao ni dosanjati telefaks ili e-mail... Istraživački posao načelno smo podijelili u dvije „zone odgovornosti“. Kao vojnom historičaru, njemu su „pripale“ vojne operacije, stanje ratišta, kretanje partizanskih jedinica i njihova borbena dejstva na širem području Gračanice, a meni – političke prilike tokom rata u Gra-

čanici i uopće civilni život i starija prošlost Gračanice. S obzirom na njegova dotadašnja bogata redaktorska i urednička iskustva, dogovorili smo da on u završnoj fazi posla rediguje i ujednači sve tekstove za konačnu verziju rukopisa knjige. U toku istraživanja i obrade pojedinih tema i naslova, mi smo poštom razmjenjivali radne verzije tekstova, čitali ih ispravljali i dopunjavali, a zatim na povremenim sastancima u Gračanici definitivno uobličavali i slagali kao „sirov materijal“ za knjigu. Sjećam se bezbroj detalja iz tih susreta, posebno sedmodnevnog boravka na Ozrenu, u proljeće 1988. godine, tokom kojeg smo definitivno usaglasili i složili rukopis knjige.

Osim što je bio vrstan istraživač i vojno-historijski analitičar, Esad Tihić je bio i sjajan redaktor, ali i učitelj koji je imao beskrajno strpljenje pri redigovanju i ispravkama mojih rukopisa. Svoja iskustva koja je godinama sticao u Vojnoizdavačkom zavodu u Beogradu, nesebično je dijelio samnom. Učio sam od njega „zanat“, koji se ne može naučiti ni u kakvoj školi. Sa velikom zahvalnošću prisjetim se tog svog učitelja kad god se nađem u ulozi urednika, redaktora ili recenzenta knjige ili nekog drugog kraćeg teksta...

Kao historičar od zanata, taj je moj učitelj veliku pažnju posvećivao kritici historijskih izvora, nije trpio opise događaja bez dovoljno čvrstih dokaza, ma od koga dolazili. Od njega sam naučio kako ne treba slijepo vjerovati usmenim iskazima učesnika određenih događaja, koji su opterećeni subjektivizmom, zaboravom i sl. Sa njim radeći, shvatio sam da su i neke starije sijede glave sklone, ne samo uljepšavanju priče, već i laganju... Obojica smo se trudili da toga bude što manje u našoj knjizi. Sjećam se naših priprema za intervju sa nekim ključnim osobama koje su nam trebale razjasniti određene događaje i detalje, sjećam se radnog sastanka sa preživjelim sudionicima, početkom decembra 1987. godine, na kojem smo, primje-

nom principa „face to face“ uspjeti rasklopiti neke kontroverze u vezi sa osnivanjem i radom prve partijske ćelije u Gračanici. Na tom skupu razjašnjeno je zašto gračanički komunisti i skojevci nisu otišli sa ozrenskim ustanicima prilikom njihovog upada u Gračanicu, 23. 8. 1941. godine, zašto nisu uspeli pregovori sa ustaškim vitezom Ibrahimom Pjanićem oko njegovog prelaska na partizansku stranu, kako se ponašao zeleni kadar na tom prostoru itd.

Danas, nakon što je prošlo 30 godina od izlaska knjige pod naslovom „Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji“, jedne od mnogobrojnih sa tom tematikom (knjige sa crvenim koricama, Titovom slikom i naznakom izdavača kao predstavnika jedne ideologije, jednog društva i države koje više nema), dakle, danas govoriti o nekim kvalitetima tog štiva i vrijednostima koje ono opisuje, može biti posve deplasirano i beskorisno. Dok o tome govorim, svjestan sam rizika da i mene kao autora, ne ponese samohvalisanje ili nostalgija za nekim minulim vremenima. Za hvalisanjem nema nikakve potrebe jer je knjiga na samoj svečanoj promociji, 6. 4. 1988., a i poslije te promocije doživjela i previše pohvala. Ali zato ima potrebe da se te pohvale danas kritički razmatraju, smještajući ih u „određenom vremenu i prostoru“. O nekoj nostalgiji takozvane prelomljene generacije, kojoj i sam pripadam, u ovom kontekstu suvišno je da se govori. Jednostavno, o nastanku spomenute knjige mogla bi se napraviti još jedna čitava knjiga...

* * *

Nakon izlaska iz štampe i dosta glamurozne promocije gračaničke monografije, Esad Tihić je sve rjeđe dolazio u Gračanicu. Opće prilike u zemlji naglo su se mijenjale i pogoršavale. Osjetivši da „njegova“ JNA nije više njegova, pred sami rat uspio je nekako zamijeniti svoj vojni stan koji je imao na Banjici u Beogradu za takav isti stan na Koševu u Sarajevu, gdje ga je zatekao rat. Nikakvih kontakata među nama više nije bilo. Tek kasnije

doznao sam da je živ i da je u Sarajevu. Preko medija sam saznao da je predvodio grupu Šamčana koja je u opkoljenom Sarajevu, 24. 11. 1994. godine, organizovala Okrugli sto pod naslovom „Bosanska posavina – dio cjelovite Bosne i Hercegovine“, sa kojeg će Zbornik radova biti objavljen tek 1997.

Zahvaljujući nekim gračaničkim vezama, uspeli smo se povezati i „popiti kafu“ u Sarajevu tek nekoliko mjeseci poslije Dejtona. Sjećam se, sjedili smo u kafani „Imperijal“ u blizini Vječne vatre. Rat je i na njemu kao i na svima nama koji smo ga ovdje preživjeli ostavio vidljive tragove. Nerado je govorio kako je proveo rat u Sarajevu, čak nije bilo govora ni o spomenutom Okruglom stolu. Vidjelo se da je razočaran, nerado se prisjećao i svojih knjiga i tekstova koje je pisao o partizanima i partizanskoj borbi. Kako je u međuvremenu izašao i prvi broj „Gračaničkog glasnika“, zamolio sam ga da nam nešto napiše za drugi broj. Spominjao sam mu temu muslimanskih milicija i legije u Drugom svjetskom ratu. „To naše pisanje više nikog ne interesuje“, govorio je vadeći se da nema više ni volje ni želje za rad, da nema izvora koje je imao u Beogradu, da je bolestan...

U to vrijeme, iz više redakcijskih razloga, ali i zbog aktuelnosti teme tražili smo autora (ili kazivača) koji bi na stranicama našeg časopisa mogao kompetentno i objektivno progovoriti (napisati prilog) o muslimanskim milicijama i legiji u sjeveroistočnoj Bosni, posebno oko Gračanice tokom Drugog svjetskog rata. Bila je to još uvijek kontroverzna i delikatna tema, koju su mnogi rado zaobilazili. U jednom razgovoru o tome sa puk. Salihom Osmanbegovićem, našim Gračanlijom u Sarajevu, bivšim borcem Prve proleterske brigade, zamolio sam ga da nam on, iz svog ugla, obradi neki od aspekata tog pitanja ili da nam predloži nekoga ko bi se mogao (htio) prihvatiti tog posla. Bez puno razmišljanja, odmah mi je predložio Esada Tihića, uz napomenu da tema zaslužuje da se, zaista, čestito obradi: „Niko to ne može

uraditi bolje od Tice...“ Kad sam mu rekao da me je naš Tica već odbio, obećao je da će ga pokušati nekako privoljeti. Kako je i obećao, ubrzo me je pozvao u Sarajevo da, kako je rekao, „zajednički obradimo Ticu“. Sjećam se da smo se opet našli „na piću“ u sarajevskom „Imperijalu“. Tihić se ponovo počeo vaditi na zdravlje, nedostatak literature i izvora, „neka to rade mlađi“ itd. U prvom dijelu razgovora izgledalo mi je da neće biti ništa „od pazara“. Pristao je tek kada mu je Salih skoro naredbodavno, vojnički, odbrusio: „Slušaj, Tica. To jedino možeš ti uraditi, niko drugi. Nema mrdanja...“ Tako je nastao njegov opširniji rad pod naslovom „Jednice Domobranske dobrovoljačke pukovnije (DOMDO) na teritoriji Trebave, Ratiša i Posavine (1942. – 1943. godine“, koji smo objavili u drugom broju „Gračaničkog glasnika“, u novembru 1996. godine (32. – 59. str.). Bio je to značajan prilog rasvjetljavanju pitanja muslimanskih milicija, koji se i danas citira u krugovima ozbiljnih historičara i istraživača pojedinih pitanja Drugog svjetskog rata na tlu BiH.

Kako nismo imali para za honorar, autoru smo, sjećam se, po dogovoru poslali dva-tri litra domaće šljivovice. „Honorar“ je uručio nekadašnji moj tehnički direktor u „Avisu“ Zijo Selimović, koji je tada češće išao nekim poslom u Sarajevo.

Kako što smo već rekli, desetak godina kasnije (2005.) na zamolbu mnogih svojih Šamčana po Sarajevu, ali i iz dijaspore, svom rodnom gradu odužio se, ipak, historijskom monografijom „Bosanski Šamac kroz historiju (od postanka naselja do završetka Drugog svjetskog rata)“, koja je izašla uz podršku i veliku pomoć njegovog bratića Sulejmana Tihića, tada uglednog našeg političara.

Posljednji puta sa Esadom Tihićem susreo sam se i „kahvu popio“ na promociji njegove knjige „Gradačac od 1941. – 1945.“ u izdanju Narodne biblioteke u Gradačcu,

2008. godine. Radilo se o rukopisu koji je bio pripremio prije rata. Silno se obradovao kad me ugledao na promociji. Vrijeme i godine učinile su svoje. Vidno narušenog zdravlja, teško se kretao, a i vid mu je bio dobro oslabio. Bila je to, nažalost i posljednja njegova knjiga i posljednje naše viđenje...

Umro je 10. 12. 2009., a ukopan dva dana kasnije u rodnom Bosanskom Šamcu.⁶

Prilog: Bibliografija objavljenih radova Esada S. Tihića (nepotpuna)

I. Knjige:

- Posavsko-trebavski narodnooslobodilački odred, Vojnoizdavački zavod Beograd, 1983.,
- Gračanica u NOB-u i revoluciji (u koautorstvu sa Omerom Hamzićem, Komisija za istoriju OK SK Gračanica, 1988.),
- Bosanski Šamac kroz historiju – od postanka naselja do početka Drugog svjetskog rata, Bemust, Sarajevo 2005.
- Gradačac od 1941. do 1945., JU Javna biblioteka „Alija Isaković“ Gradačac, 2008.

II. Ostali radovi objavljeni u raznim edicijama i časopisima

- U Posavini i nazad, *17. majevička narodnooslobodilačka udarna brigada*, Odbor za izdavanje knjige, Tuzla 1980.
- NOP u Tuzlanskoj oblasti u zimu i proljeće 1943., *Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji II*, Odbor za Ediciju „Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji“ i Izdavačka grafička i trgovačka radna organizacija „Grafičar“, OOUR-a Tuzla, Tuzla 1984.
- Oslobođenje i odbrana Tuzle (u koautorstvu sa Milošem Zekićem), *Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji III*, Odbor za Ediciju „Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji“ i Izdavačka grafička i trgovačka radna organizacija „Grafičar“, OOUR-a Tuzla, Tuzla 1984.

6 Omer Hamzić, *Nav. članak*, 195 – 208;

- Tuzlanski NOP odred, *Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji III*, Odbor za Ediciju „Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji“ i Izdavačka grafička i trgovačka radna organizacija „Grafičar“, OOUR-a Tuzla, Tuzla 1984.,
- Dejstva jedinica NOV i POJ u brčanskom kraju od kraja 1942. do aprila 1945., *Brčko u radničkom pokretu i NOB-i*, Odbor za ediciju, Odbor za ediciju, „Univerzal“ Tuzla, 1985.
- Modriča i okolina u vrijeme narodno-oslobodilačkog rata, *Modriča sa okolinom u prošlosti*, DES Sarajevo, 1986.
- Komanda Tuzlanskog vojnog područja – septembar 1944. – maj 1945., *Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji III*, Odbor za Ediciju „Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji“ i Izdavačka grafička i trgovačka radna organizacija „Grafičar“, OOUR-a Tuzla, Tuzla 1987.,
- Komanda Tuzlanskog vojnog područja – septembar 1944. – maj 1945., *Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji III*, Odbor za Ediciju „Tuzla u radničkom pokretu i revoluciji“ i Izdavačka grafička i trgovačka radna organizacija „Grafičar“, OOUR-a Tuzla, Tuzla 1987.
- Borbeni put 21. istočno-bosanske (Tuzlanske) brigade“, *Dvadeset prva istočno-bosanska narodnooslobodilačka udarna brigada*, Odbor za ediciju, „Univerzal“ Tuzla 1988.
- Jedinice Domobranske dobrovoljačke pukovnije (DOMDO) na teritoriji Trebave, Ratišta i Posavine (1942-1943). *Gračanički glasnik*, I/2, Gračanica, 1996.;
- Protjerivanje muslimanskog stanovništva iz Beogradskog pašaluka i njegovo naseljavanje u Posavini. – U: *Bosanska*

posavina – dio cjelovite Bosne i Hercegovine, Zbornik radova sa okruglog stola, održanog 24. 11. 1994. godine u Sarajevu, Sarajevo 1997.

- Vojna dejstva na tlu Bosanske posavine u periodu između 1941. i 1945. godine.–U: *Bosanska posavina – dio cjelovite Bosne i Hercegovine*, Zbornik radova sa okruglog stola, održanog 24. 11. 1994. godine u Sarajevu, Sarajevo 1997

SUMMARY

The homeland characters: Esad Tihić – a military historian, the co-author of the monograph "Gračanica and the surrounding areas in the NOP and revolution"

Esad Tihić, an YNA colonel and history professor, was born in 1925 in Bosanski Samac. He graduated from the Faculty of Philosophy, Department of History, in Belgrade. He worked for more than 30 years in the Military Publishing Institute, mainly in the preparation and publication of the works dealing with the history of the NOP and other historical periods. He was the editor of over 30 books and editions. He published a significant number of historiographical works and several historical monographs. The author reminds us of this almost forgotten military historian, one of the two authors of the "Gračanica and the surrounding areas in the NOP and revolution" monograph, talking about the cooperation on that project, with a number of interesting details of that cooperation. For the first time, the complete list of the books and historiographical works published by Esad Tihić (with the exception of two smaller articles) has been published.

Keywords: Esad Tihic, Gracanica and the surrounding areas in the NOP and revolution, Bosanski Samac, Gracanica